

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

7. rujna 2004.(*)

„Sloboda kretanja osoba – Građanstvo Europske unije – Pravo boravka – Direktiva 90/364/EEZ – Ograničenja i uvjeti – Osoba koja radi u prihvatilištu u zamjenu za davanja u naravi – Pravo na davanja socijalne pomoći”

U predmetu C-456/02,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 234. UEZ-a,

koji je uputio Tribunal du travail de Bruxelles (Radni sud u Bruxellesu, Belgija), odlukom od 21. studenoga 2002., koju je Sud zaprimio 18. prosinca 2002., u postupku

Michel Trojani

protiv

Centre public d'aide sociale de Bruxelles (CPAS),

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: V. Skouris, predsjednik, P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann, J.-P. Puissochet i J. N. Cunha Rodrigues (izvjestitelj), predsjednici vijeća, R. Schintgen, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr i K. Lenaerts, suci,

nezavisni odvjetnik: L. A. Geelhoed,

tajnik: M. Múgica Arzamendi, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 6. siječnja 2004.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za M. Trojanija, P. Leclerc, avocat,
- za Centre public d'aide sociale de Bruxelles (CPAS), M. Legein, *avocat*,
- za belgijsku vladu A. Snoecx, u svojstvu agenta, uz asistenciju C. Doutrelepont, *avocat*,
- za dansku vladu J. Molde, u svojstvu agenta,
- za njemačku vladu W.-D. Plessing i M. Lumma, u svojstvu agenata,
- za francusku vladu G. de Bergues i D. Petrausch, u svojstvu agenata,

- za nizozemsku vladu H. G. Sevenster i N. Bel, u svojstvu agenata,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine R. Caudwell, u svojstvu agenta, uz asistenciju E. Sharpston, *QC*,
- za Komisiju Europskih zajednica D. Martin, u svojstvu agenta

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 19. veljače 2004.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 18., 39., 43. i 49 UEZ-a, članka 7. stavka 1. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice (SL L 257, str. 2.), kako je izmijenjena Uredbom (EEZ) Vijeća br. 2434/92 od 27. srpnja 1992. (SL L 245, str. 1., u daljnjem tekstu: Uredba br. 1612/68) i Direktivom Vijeća 90/364/EEZ od 28. lipnja 1990. o pravu boravka (SL L 180, str. 26.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između M. Trojanija i Centre public d'aide sociale de Bruxelles (u daljnjem tekstu: CPAS) jer je CPAS odbio M. Trojaniju odobriti najnižu naknadu za osnovne životne troškove (u daljnjem tekstu: *minimex*).

Pravni okvir

Pravo Zajednice

- 3 Prema članku 18. UEZ-a:

„1. Svaki građanin Unije ima pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u ovom Ugovoru i u mjerama usvojenima radi njegove provedbe.
[...]"
- 4 Članak 39. stavak 1. UEZ-a glasi:

„Sloboda kretanja radnika osigurava se unutar Zajednice.”
- 5 U skladu s člankom 39. stavkom 3. UEZ-a, „podložno ograničenjima koja su opravdana razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja, ta sloboda podrazumijeva pravo na:

[...]"

- (c) boravak u državi članici radi zapošljavanja sukladno odredbama koje uređuju zapošljavanje državljana te države utvrđenih zakonom i ostalim propisima;

[...]"

- 6 Članak 1. stavak 1. Direktive 90/364 određuje:

„Države članice odobravaju pravo boravka državljanima država članica koji to pravo ne ostvaruju na temelju drugih odredaba prava Zajednice i članovima njihovih obitelji kako je utvrđeno stavkom 2., pod uvjetom da su oni sami i članovi njihovih obitelji zdravstveno osigurani u pogledu svih rizika u državi članici domaćinu i da imaju dostatna sredstva da ne postanu teret sustavu socijalne pomoći države članice domaćina tijekom svojeg boravka.” [neslužbeni prijevod]

Nacionalno pravo

- 7 Članak 1. Zakona od 7. kolovoza 1974. o uspostavljanju prava na najnižu naknadu za osnovne životne potrebe (*Moniteur belge* od 18. rujna 1974., str. 11363.) određuje:

„1. Svaki punoljetni Belgijanac koji stvarno boravi u Belgiji i koji nema dostatna sredstva te ih ne može priskrbiti vlastitim naporima ili na neki drugi način, ima pravo na najnižu naknadu za osnovne životne potrebe.

[...]" [neslužbeni prijevod]

- 8 U skladu s člankom 1. Kraljevskog dekreta od 27. ožujka 1987. (*Moniteur belge* od 7. travnja 1987., str. 5086.) o proširenju područja primjene Zakona od 7. kolovoza 1974. o uspostavljanju prava na najnižu naknadu za osnovne životne potrebe na osobe koje nemaju belgijsko državljanstvo:

„Područje primjene Zakona od 7. kolovoza 1974. o uspostavljanju prava na najnižu naknadu za osnovne životne potrebe proširuje se na sljedeće osobe:

1. osobe na koje se primjenjuje Uredba Vijeća Europskih zajednica (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika u Zajednici;

[...] [neslužbeni prijevod]"

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 9 M. Trojani je francuski državljanin koji se nakon kratkog boravka u Belgiji 1972. godine, tijekom kojeg je radio kao samozaposlena osoba u sektoru prodaje, vratio tamo 2000. godine. Prvo je neprijavljeno boravio u kampu u Blankenbergeu i od prosinca 2001. u Bruxellesu. Nakon boravka u prihvatilištu za mlade Jacques Brel, dobio je smještaj u prihvatilištu Vojske spasa od 8. siječnja 2002., gdje u zamjenu za smještaj i prehranu te određeni džeparac obavlja različite poslove približno 30 sati tjedno u okviru individualnog programa društvene i profesionalne integracije.

- 10 Budući da nije imao sredstava, s ciljem dobivanja *minimexa* obratio se CPAS-u s obrazloženjem da prihvatilištu mora plaćati 400 EUR mjesečno i da bi trebao imati mogućnost napustiti prihvatilište i živjeti samostalno.
- 11 Odluka CPAS-a o odbijanju obrazložena činjenicom da, s jedne strane, M. Trojani nije imao belgijsko državljanstvo i, s druge strane, nije mogao iskoristiti primjenu Uredbe br. 1612/68 bila je predmet tužbe pred Tribunal du travail de Bruxelles (Radni sud u Bruxellesu).
- 12 Sud koji je uputio zahtjev priznao je M. Trojaniju pravo na primanje privremene financijske pomoći u iznosu od 300 EUR, koju plaća CPAS. Isto je tako odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Može li građanin Unije koji se nalazi u okolnostima opisanim u ovoj presudi

- koji ima privremenu boravišnu dozvolu,
- koji ne raspolaže dostatnim sredstvima,
- koji obavlja radove za prihvatilište približno 30 sati tjedno u okviru individualnog programa integracije,
- koji u zamjenu za to prima davanja u naravi kojima pokriva svoje osnovne potrebe u prihvatilištu

zatražiti pravo boravka

- kao radnik u smislu članka 39. UEZ-a ili članka 7. stavka 1. Uredbe br. 1612/68, ili
- kao radnik koji obavlja djelatnost samozaposlene osobe u smislu članka 43. UEZ-a, ili
- kao pružatelj usluga, s obzirom na poslove koje obavlja u prihvatilištu, ili kao primatelj usluga, s obzirom na davanja u naravi koja mu daje to prihvatilište, u smislu članka 49. UEZ-a, ili
- samo zato što sudjeluje u programu društvene i profesionalne integracije?

2. Ako ne može, može li se pozvati izravno na članak 18. UEZ-a, kojim se jamči pravo slobodnog kretanja i boravka na državnom području druge države članice Unije, samo zato što je europski građanin?

Što bi onda bilo s uvjetima utvrđenima Direktivom 90/364 [...] i/ili 'ograničenjima i uvjetima' utvrđenima Ugovorom o EZ-u, i posebno uvjetom minimalnih sredstava, na temelju kojeg, ako bi se primjenjivao pri ulasku u državu domaćina, bi mu bila uskraćena sama bit prava boravka?

Ako, naprotiv, pravo boravka automatski proizlazi iz građanstva Unije, može li država domaćin naknadno odbiti zahtjev za *minimex* ili socijalnu pomoć (nedoprinosna davanja) te time ograničiti njegovo pravo boravka zbog toga što on nema dostatna sredstva kada se navedena davanja dodjeljuju državljanima države domaćina pod uvjetima koje i Belgijanci moraju zadovoljiti (dokaz o spremnosti za rad - dokaz da im je potrebna pomoć)?

Treba li država domaćin poštovati druga pravila kako ne bi oduzela smisao pravu boravka, kao što je obveza da procijeni situaciju s obzirom na činjenicu da je zahtjev za *minimex* ili za socijalnu pomoć privremen, ili kako bi uzela u obzir načelo proporcionalnosti (bi li teret za ovu državu bio prekomjeran)?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 13 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita može li osoba u situaciji kao što je ona tužitelja u glavnom postupku zatražiti pravo boravka kao radnik, kao samozaposlena osoba ili pružatelj odnosno primatelj usluga u smislu članaka 39., 43. i 49. UEZ-a.
- 14 U okviru slobode kretanja radnika valja podsjetiti da se člankom 39. stavkom 3. točkom (c) UEZ-a državljanima država članica dodjeljuje pravo boravka na državnom području države članice radi zapošljavanja.
- 15 Kao to je Sud presudio, pojam „radnik” u smislu članka 39. UEZ-a je pojam Zajednice i ne treba ga tumačiti restriktivno. „Radnikom“ treba smatrati svaku osobu koja obavlja stvarne i efektivne djelatnosti, osim djelatnosti toliko ograničenog opsega da ih se može smatrati samo marginalnima i akcesornima. Prema navedenoj sudskoj praksi, karakteristika je radnog odnosa da osoba tijekom određenoga razdoblja za drugu osobu i pod njezinim vodstvom obavlja poslove za koje dobiva naknadu (posebno vidjeti presude od 3. srpnja 1986., Lawrie-Blum, 66/85, Zb., str. 2121., t. 16. i 17., i od 23. ožujka 2004., Collins, C-138/02, Zb., str. I-2703., t. 26.).
- 16 sim toga, pravna priroda *sui generis* radnog odnosa s obzirom na nacionalno pravo kao i veća ili manja produktivnost zainteresirane osobe, podrijetlo sredstava za plaćanje ili ograničena razina naknade ne mogu utjecati na to je li osoba radnik u smislu prava Zajednice (vidjeti presude od 23. ožujka 1982., Levin, 53/81, Zb., str. 1035., t. 16., od 31. svibnja 1989., Betray, 344/87, Zb., str. 1621., t. 15. i 16., i od 19. studenoga 2002., Kurz, C-188/00, Zb., str. I-10691., t. 32.).
- 17 Posebno u pogledu provjeravanja uvjeta u vezi s obavljanjem stvarne i učinkovite djelatnosti uz naknadu, sud koji je uputio zahtjev treba temeljiti svoje ispitivanje na objektivnim kriterijima i dati opću ocjenu svih okolnosti predmeta koji utječu na prirodu predmetnih djelatnosti i radnog odnosa o kojem je riječ (vidjeti presudu od 6. studenoga 2003., Ninni-Orasche, C-413/01, Zb., str. I-13187., t. 27.).
- 18 U tom je pogledu Sud presudio da se djelatnosti ne mogu smatrati stvarnim i učinkovitim gospodarskim djelatnostima ako za dotične osobe predstavljaju samo sredstvo rehabilitacije ili integracije (gore navedena presuda Betray, t. 17.).

- 19 Međutim, taj se zaključak može objasniti samo posebnim značajkama slučaja o kojem je riječ, koji se odnosi na situaciju osobe koja je zbog svoje ovisnosti o drogama bila zaposlena na temelju nacionalnog propisa čija je namjena osigurati posao osobama koje zbog osobnih okolnosti neodređeno vrijeme ne mogu raditi u uobičajenim uvjetima (u tom smislu vidjeti presudu od 26. studenoga 1998., Birden, C-1/97, Zb., str. I-7747., t. 30. i 31.).
- 20 Kao što proizlazi iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, M. Trojani u ovom predmetu obavlja različite poslove za Vojsku spasa pod njezinim vodstvom približno 30 sati tjedno u okviru osobnog programa integracije te u zamjenu za to dobiva davanja u naravi i nešto džeparca.
- 21 U skladu s relevantnim odredbama Dekreta *Commission communautaire française* od 27. svibnja 1999. o dodjeli odobrenja i subvencija prihvatilištima (*Moniteur belge* od 18. lipnja 1999., str. 23101.), Vojska spasa ima zadaću primiti i smjestiti primatelje te im osigurati odgovarajuću psihosocijalnu pomoć radi promicanja njihove samostalnosti, fizičke dobrobiti i integracije u društvo. S tim ciljem ona mora sa svakim primateljem sklopiti osobni program integracije kojim se utvrđuju ciljevi koje bi ta osoba trebala postići te sredstva kojima će se koristiti za njihovo ostvarenje.
- 22 Ustanovivši da davanja u naravi i gotovini koja Vojska spasa daje M. Trojaniju predstavljaju naknadu za usluge koje on pod njezinim vodstvom pruža prihvatilištu, sud koji je uputio zahtjev time je utvrdio postojanje elemenata koji čine sastavni dio svakog plaćenog radnog odnosa, odnosno odnosa podređenosti i plaćanja naknade.
- 23 Međutim, da bi tužitelj u glavnom postupku imao status radnika, sud koji je uputio zahtjev trebao bi pri ocjenjivanju činjenica koje je u njegovoj isključivoj nadležnosti utvrditi da je dotična plaćena djelatnost stvarna i učinkovita.
- 24 Sud koji je uputio zahtjev mora posebno provjeriti mogu li se usluge koje stvarno pruža M. Trojani smatrati takvima koje se uobičajeno obavljaju na tržištu rada. Zato se mogu uzeti u obzir statut i prakse prihvatilišta, sadržaj programa socijalne integracije te priroda i načini pružanja usluga.
- 25 Što se tiče primjenjivosti članka 43. i 49. UEZ-a, valja utvrditi da se u predmetu u glavnom postupku nije moguće pozvati ni na jednu od tih odredaba Ugovora o EZ-u kao na pravnu osnovu za pravo boravka.
- 26 Zapravo, i kako se može vidjeti iz točke 20. ove presude, M. Trojani kontinuirano pruža usluge Vojsci spasa pod njezinim vodstvom i u zamjenu za to prima naknadu.
- 27 S jedne strane, pravo poslovnog nastana predviđeno člancima 43. i 48. UEZ-a uključuje samo pristup svim vrstama samostalnih djelatnosti i njihovo obavljanje, te osnivanje trgovačkih društava i upravljanje njima, osnivanje agencija, podružnica ili društava kćeri (posebno vidjeti presude od 11. svibnja 1999., Pfeiffer, C-255/97, Zb., str. I-2835., t. 18., i od 17. listopada 2002., Payroll i dr., C-79/01, Zb., str. I-8923., t. 24.). Plaćene su djelatnosti dakle isključene.
- 28 S druge strane, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, djelatnost koja se obavlja trajno ili za koju nije predviđeno ograničenje trajanja nije obuhvaćena

odredbama prava Zajednice koje se odnose na pružanje usluga (vidjeti presude od 5. listopada 1988., Steymann, 196/87, Zb., str. 6159., t. 16., i od 11. prosinca 2003., Schnitzer, C-215/01, Zb., str. I-14847., t. 27. do 29.).

- 29 U tim okolnostima na prvo pitanje valja odgovoriti da osoba u situaciji kao što je ona tužitelja u glavnom postupku nije, s jedne strane, obuhvaćena člancima 43. i 49. UEZ-a i, s druge strane, može zatražiti pravo boravka kao radnik u smislu članka 39. UEZ-a samo ako je plaćena djelatnost koju obavlja stvarna i učinkovita. Sud koji je uputio zahtjev dužan je razmotriti činjenice kako bi procijenio je li to tako u predmetu koji se pred njim vodi.

Drugo pitanje

- 30 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita može li, ako je odgovor na prvo pitanje negativan, osoba u situaciji tužitelja u glavnom postupku jednostavno kao građanin Europske unije ostvariti pravo boravka u državi članici domaćinu izravnom primjenom članka 18. UEZ-a.
- 31 Valja podsjetiti da je pravo boravka na državnom području država članica izravno priznato svakom građaninu Unije člankom 18. stavkom 1. UEZ-a (vidjeti presudu od 17. rujna 2002., Baumbast i R, C-413/99, Zb., str. I-7091., t. 84.). Stoga M. Trojani ima pravo pozvati se na ovu odredbu Ugovora samim time što je građanin Unije.
- 32 Međutim, to pravo nije bezuvjetno. Ono se dodjeljuje uz ograničenja i uvjete predviđene Ugovorom i odredbama donesenim za njegovu primjenu.
- 33 Među tim ograničenjima i uvjetima, iz članka 1. Direktive 90/364 proizlazi da države članice od državljanina države članice koji želi ostvariti pravo boravka na njihovom državnom području mogu zahtijevati da oni sami i članovi njihovih obitelji budu sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu i da imaju dostatna sredstva da ne postanu teret sustavu socijalne pomoći dotične države članice tijekom svog boravka.
- 34 Kako je Sud već presudio, navedena se ograničenja i uvjeti moraju primjenjivati u skladu s ograničenjima određenima pravom Zajednice i u skladu s općim načelima tog prava, posebno načelom proporcionalnosti (gore navedena presuda Baumbast i R, t. 91.).
- 35 Iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da je upravo nedostatak sredstava bio razlog zašto je M. Trojani zatražio primanje davanja kao što je *minimex*.
- 36 U tim okolnostima građanin Unije u situaciji kao što je ona tužitelja u glavnom postupku ne ostvaruje na temelju članka 18. UEZ-a pravo boravka na državnom području države članice čiji on nije državljanin zbog nedostatka sredstava u smislu Direktive 90/364. Suprotno okolnostima na temelju kojih je donesena gore navedena presuda Baumbast i R (točka 92.), nema nikakve naznake da bi u situaciji poput one u glavnom postupku nepriznavanje tog prava prelazilo ono što je nužno za ostvarenje cilja te direktive.

- 37 Međutim, valja napomenuti da u skladu s informacijama predstavljenima Sudu M. Trojani zakonito boravi u Belgiji, što je potvrđeno boravišnom dozvolom koju su mu u međuvremenu izdala upravna tijela u Bruxellesu.
- 38 Ovdje valja podsjetiti da je dužnost Suda da nacionalnom sudu pruži sve elemente za tumačenje prava Zajednice koji bi mogli biti korisni za donošenje odluke u postupku koji se pred njim vodi, neovisno o tome navodi li ih nacionalni sud u svojim pitanjima (u tom smislu posebno vidjeti presude od 12. prosinca 1990., SARPP, C-241/89, Zb., str. I-4695., t. 8., od 2. veljače 1994., Verband Sozialer Wettbewerb, „Clinique”, C-315/92, Zb., str. I-317., t. 7., i od 4. ožujka 1999., Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, C-87/97, Zb., str. I-1301., t. 16.).
- 39 U okviru ovog predmeta posebno valja ispitati može li se, usprkos zaključku iz točke 36. ove presude, građanin Unije u situaciji kao što je ona tužitelja u glavnom postupku pozvati na članak 12. UEZ-a, u skladu s kojim se u području primjene Ugovora i ne dovodeći pritom u pitanje njegove posebne odredbe, zabranjuje svaka diskriminacija na temelju državljanstva.
- 40 U ovom slučaju valja napomenuti da iako države članice mogu uvjetovati boravak ekonomski neaktivnog građanina Unije time da on mora raspolagati dostatnim sredstvima, to ne znači da takva osoba tijekom svojeg zakonitog boravka u državi članici domaćinu ne može iskoristiti temeljno načelo jednakog postupanja utvrđeno člankom 12. UEZ-a.
- 41 U tom kontekstu valja utvrditi sljedeće tri stvari.
- 42 Prvo, kao što je Sud presudio, davanje socijalne pomoći kao što je *minimex* ulazi u područje primjene Ugovora (vidjeti presudu od 20. rujna 2001., Grzelczyk, C-184/99, Zb., str. I-6193., posebno t. 46.).
- 43 Drugo, u pogledu takvih davanja ekonomski neaktivan građanin Unije može se pozvati na članak 12. UEZ-a ako je zakonito boravio u državi članici domaćinu određeno vrijeme ili ako posjeduje boravišnu dozvolu.
- 44 Treće, nacionalni propis poput onog u glavnom postupku predstavlja diskriminaciju na temelju državljanstva koja je zabranjena člankom 12. UEZ-a, s obzirom na to da se na temelju tog propisa građanima Europske unije koji nemaju državljanstvo države članice u kojoj zakonito borave ne dodjeljuje davanje socijalne pomoći iako ispunjavaju uvjete koje moraju ispunjavati državljani te države članice.
- 45 Valja dodati da je državi članici domaćinu prepušteno da utvrdi da državljani druge države članice koji prima socijalnu pomoć više ne ispunjava uvjete za njegovo pravo boravka. U tom slučaju država članica domaćin može poduzeti mjeru protjerivanja u okviru ograničenja određenih pravom Zajednice. Međutim, ako građanin Unije koristi sustav socijalne pomoći, to ne uključuje automatski primjenu te mjere (u tom smislu vidjeti gore navedenu presudu Grzelczyk, t. 42. i 43.).
- 46 Slijedom navedenog, na drugo pitanje valja odgovoriti da građanin Unije koji nema pravo boravka u državi članici domaćinu na temelju članka 39., 43. ili 49. UEZ-a može jednostavno kao građanin Unije ostvariti pravo boravka tamo izravnom

primjenom članka 18. stavka 1. UEZ-a. Ostvarivanje tog prava podliježe ograničenjima i uvjetima iz te odredbe, ali nadležna tijela moraju osigurati da se navedena ograničenja i uvjeti primjenjuju u skladu s općim načelima prava Zajednice i posebno načelom proporcionalnosti. Međutim, jednom kada se utvrdi da osoba u situaciji kao što je ona tužitelja u glavnom postupku posjeduje boravišnu dozvolu, ona se može pozvati na članak 12. UEZ-a kako bi joj se dodijelila socijalna pomoć kao što je *minimex*.

Troškovi

- 47 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

- 1. Osoba u situaciji kao što je ona tužitelja u glavnom postupku nije, s jedne strane, obuhvaćena člancima 43. i 49. UEZ-a i, s druge strane, može zatražiti pravo boravka kao radnik u smislu članka 39. UEZ-a samo ako je plaćena djelatnost koju obavlja stvarna i učinkovita. Sud koji je uputio zahtjev dužan je razmotriti činjenice kako bi procijenio je li to tako u predmetu koji se pred njim vodi.**
- 2. Građanin Europske unije koji nema pravo boravka u državi članici domaćinu na temelju članaka 39., 43. ili 49. UEZ-a može jednostavno kao građanin Unije ostvariti pravo boravka tamo izravnom primjenom članka 18. stavka 1. UEZ-a. Ostvarivanje tog prava podliježe ograničenjima i uvjetima iz te odredbe, ali nadležna tijela moraju osigurati da se navedena ograničenja i uvjeti primjenjuju u skladu s općim načelima prava Zajednice i posebno načelom proporcionalnosti. Međutim, jednom kada se utvrdi da osoba u situaciji kao što je ona tužitelja u glavnom postupku posjeduje boravišnu dozvolu, ona se može pozvati na članak 12. UEZ-a kako bi joj se dodijelila socijalna pomoć kao što je *minimex*.**

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: francuski